

Bob van Amerongen

Robert (Bob) van Amerongen, geboren op 11 februari 1924, groeide op aan de chique Wilhelminalaan in Alkmaar. Zijn ouders waren docent aan het Murmellius Gymnasium: zijn moeder Henriëtte doceerde Nederlands, zijn vader Jules Engels. Bob was een goede leerling. Niets leek een onbezorgde jeugd te kunnen verstoren. Tot de oorlog uitbrak.

In mei 1936 werd hij in *De Verkenner*, officieel orgaan van de Padvindersbeweging in Nederland welkom geheten als verkenner bij Groep 1, De Kaninefaten in Alkmaar. Nel Lind was hier Akela.

Bob ging na de Duitse inval met Scouting aan de slag om vluchtelingen uit Amersfoort op te vangen. De bevolking van Amersfoort werd geëvacueerd omdat de gemeente in de Grebbelinie lag. Daar werd tussen het Nederlandse en Duitse leger heftig gevochten. In de eerste oorlogsdagen kwamen meer dan 20.000 inwoners van Amersfoort naar Alkmaar. Zij werden bij de plaatselijke bevolking ondergebracht.

Diverse scouts van groepen uit Alkmaar werden actief in het verzet. Van Groep 1 De Kaninefaten waren dit onder andere Districtscommissaris Doeko Bosscher, Assistent districtscommissaris Welpen Nel Lind, de joodse Bob van Amerongen en Bob van Hilten. Ook Pieter Jacob Jongens van Groep 2 De Geuzen, Herman Bak, Gerard Veldman en Fritz Conijn van de Katholieke Dominicusgroep en Jan en Hennie Hoberg, André van Elburg, Jaap Vlas en Emile en Herman Wagenaar van de Don Boscogroep waren verzetsstrijder.

Na het verbod op Scouting in 1941 worden de clubhuizen gebruikt door de nationale Jeugdstorm. De jeugdstorm heeft niet lang plezier gehad van de gebouwen want de clubhuizen van de padvinders en verkennersgroepen werden stelselmatig één voor één inbrand gestoken door de morele eigenaren die een verzetsdaad wilden stellen. De Geuzenkorf, het gebouw van de Geuzengroep, ging in oktober 1943 in vlammen op. Ook het clubhuis van de Kaninefaten en de Dominicusgroep is in de oorlog afgebrand.

De familie Van Amerongen ondervond al snel de consequenties van de Duitse bezetting. De joodse Jules van Amerongen werd eind november 1940 van school gestuurd. Op 21 november van dat jaar werden immers alle joodse ambtenaren, inclusief docenten en hoogleraren, uit hun functies ontheven. Bob verliet uit protest de school. Hij vond de adhesiebetuigingen van de leraren bij het ontslag van de joodse collega's ondermaats. In de zomer van 1942 begonnen in Amsterdam de deportaties van joden naar de vernietigingskampen, in de winter van 1942-1943 vertrok Jules van Amerongen voor de onderduik naar het zuiden des lands. Steeds meer joodse familieleden, van vaders kant, deden een beroep op Bob. Hoewel hij nog jong was, stond hij spoedig bekend als iemand op wie je kon steunen en vertrouwen. Zo heeft hij ook zijn moeder, haar broer en hun nichtje aan een onderduikadres geholpen.

Vanaf het voorjaar van 1943 gaf Bob van Amerongen (negentien jaar) samen met schoolgenoot Jan Hemelrijk (1918-2005) leiding aan een in Amsterdam gevestigde verzorgingsgroep die later bekend zou worden als de PP-groep. Die naam was ontleend aan de 'porgel' en de 'porulan', fantasiebeesten in het clandestien verschenen nonsensrijm *De Blauwbilgorgel van Cees Buddingh'*. De verzetsnaam van Bob was Viktor Poort, die van Jan was Herman. Jan was student wis- en natuurkunde. Hij bekwaamde zich in het vervalsen van persoonsbewijzen, Van Amerongen in de meer logistieke en verzorgende kant van de onderduik. Hij zocht naar onderduikadressen, een moeilijke klus, en regelde geld, bonkaarten en spullen. Zijn assistente was Tini Israël, destijds nog verloofd met Karel van het Reve. Met beiden zou hij zijn leven lang bevriend blijven. Aan de vooravond van de hongerwinter werd de Vrije Groepen Amsterdam (VGA) opgericht, een federatie van zo'n veertig Amsterdamse groepen, alle gespecialiseerd in de joodse onderduik. Twintig procent van de leden had een joodse achtergrond – waarmee het stereotiepe beeld over joden die zich niet zouden hebben verzet tegen hun noodlot onjuist blijkt. Van Amerongen werd binnen deze organisatie actief en was mede verantwoordelijk voor grote voedseltransporten op schepen uit Friesland.

Na de bevrijding bleef hij wonen aan de Weesperzijde 34, waar aan het einde van de oorlog de vervalsingsafdeling van de PP-groep en de VGA waren gevestigd. In dit huis kwam Gerard van het Reve bij Van Amerongen op bezoek om hem hoofdstukken uit zijn roman in wording voor te lezen. Voor *De avonden* (1947) stond Van Amerongen model voor Viktor Poort. Inmiddels was Van Amerongen een studie klassieke talen begonnen en schreef hij artikelen voor *De Vrije Katheder* (1945-1950). Bob trouwde met Aleid Brandes.

Op 12 mei 2014 overleed Bob van Amerongen in Bergen op negentigjarige leeftijd. Precies een week na 5 mei, de dag waarop zijn zoon Job aan de Keizersgracht 695 een plaquette had onthuld ter herinnering aan de Vrije Groepen Amsterdam.

Op de hoek aan het water bij het Waterlooplein, dus tegenover de Amstel Hoeck, staat het monument ter herinnering van het verzet van de Joodse burgers. De tekst is in het Hebreeuws en het Nederlands

Meer informatie

De Verkenner, mei 1936

[Fatsoenlijk land ~ De Duitse inval en het ontslag van de vaders : Rozenberg Quarterly](#)

[Bob van Amerongen – De Groene Amsterdammer](#)

[Bob van Amerongen overleden | NOS](#)

[Verzetsgroep PP Groep \(dedokwerker.nl\)](#)

[Nieuw boek over Joods verzet - Nederlandse Kring voor Joodse Genealogie \(nljewgen.org\)](#)

Oud Alkmaar, jaargang 41, nr 2 - 2017

